

Hasta Aktivlik Düzeyinde Klinisyen Deste?i Ölçüm Arac?

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Hasta Aktivlik Düzeyinde Klinisyen Deste?i Ölçüm Arac?*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22605>

Özet

Hasta Aktivlik Düzeyinde Klinisyen Deste?i Ölçüm Arac? (HAKDÖA), orijinal ad? **Clinician Support for Patient Activation Measure (CSPAM)** olan ölçe?in Türk kültürüne ve diline uyarlama çal??mas? sonucunda ortaya ç?km??t?r. Bu araç, klinisyenlerin hastalar?n kendi sa?l?klar?yla ilgili kararlara kat?l?m?n? ve sorumluluk almas?n? te?vik etme düzeylerini ölçmek amac?yla geli?tirilmittir. Ölçek, **hasta aktifli?i** kavram?n?n sa?l?k hizmetleri ba?lam?nda desteklenmesinin ne ölçüde gerçekte?ini de?erlendirmek için kritik bir araçtır. Uyarlama çal??mas?, ölçe?in Türkçe konu?an popülasyonlarda güvenilir ve geçerli bir ?ekilde kullan?labilece?ini göstermeyi hedeflemiştir.

Ölçek, toplam 13 maddeden olu?maktadır ve sa?l?k hizmeti sunucular?n?n, hastan?n kendi bak?m sürecine dahil olma derecesini art?rmaya yönelik davran??lar?n? de?erlendirmektedir. Bu çal??ma, 2020 y?l?nda Ercan Kulak taraf?ndan bir t?pta uzmanlık tezi kapsam?nda gerçekte?irilmittir.

Anahtar Kelimeler

Hasta aktifli?i, **klinisyen deste?i**, hasta kat?l?m?, sa?l?k hizmetleri, psikometrik özellikler, ölçek uyarlama, güvenilirlik, geçerlik.

Yazarlar

Ercan KULAK

Amaç

Hasta Aktivlik Düzeyinde Klinisyen Deste?i Ölçüm Arac?n?n temel amac?, sa?l?k profesyonellerinin (klinisyenlerin) hastalar?n **aktif kat?l?m?n?** destekleme düzeylerini sistematik olarak ölçmektir. Bu destek, hastalar?n sa?l?k durumlar?n? anlama, tedavi seçenekleri hakk?nda bilinçli kararlar verme ve ya?am tarz? de?i?ikliklerini uygulama becerilerini geli?tirmelerine odaklan?r. Bu ölçüm, sa?l?k sistemlerinde hasta merkezli bak?m?n ne kadar etkili uyguland???n? de?erlendirmek için önemli bir gösterge sa?lar.

Ölçe?in Türkçeye uyarlanması?n?n özel amac? ise, uluslararası alanda kabul görmü? olan bu yap?n?n, Türk kültür ve dil özelliklerine uygun bir ?ekilde, **psikometrik olarak sa?lam** bir araç haline getirilerek Türkiye'deki ara?t?rmacılar ve klinisyenler taraf?ndan kullan?labilir olmas?n? sa?lamaktır. Bu sayede, Türkiye'deki sa?l?k hizmeti sunum kalitesini art?rmaya yönelik müdahaleler geli?tirilebilir.

Yap?

HAKDÖA, temel olarak "Klinisyen Deste?i" (Clinician Support) kavram? etraf?nda ?ekillenmi?tir. Bu yap?, klinisyenin hastay? pasif bir al?c? olmaktan ç?kar?p, kendi sa?l?k yolculu?unun **aktif bir orta??** haline getirme çabalar?n? kapsar. Ölçülen yap?, dört ana boyutu içerebilir (orijinal CSPAM modeline göre): hastan?n bilgi düzeyini art?rma, hastan?n becerilerini geli?tirme, hastan?n güvenliğini güçlendirme ve hastan?n sorumluluk almas?n? te?vik etme.

Ölçek, hastan?n alg?lad??? klinisyen deste?ini de?erlendirerek, **hasta aktifli?i** düzeyinin art?r?lmas?na yönelik klinik ortamda sunulan te?vik ve rehberli?in derecesini nicelle?tirir. Bu, hem hasta-klinisyen ileti?iminin kalitesini hem de sa?l?k sonuçlar? üzerindeki potansiyel etkiyi anlamak için hayati önem ta??r. Hasta Aktifli?i, kronik hastal?k yönetiminde ve koruyucu sa?l?k davran??lar?nda önemli bir belirleyicidir.

Geçerlik

Hasta Aktivlik Düzeyinde Klinisyen Deste?i Ölçüm Arac?n?n Türkçeye uyarlama çal??mas?nda (Kulak, 2020), ölçe?in yap?sal uygunlu?unu ve ölçmek istedi?i kavram? do?ru ölçtü?ünü kan?tlamak amac?yla **geçerlik** çal??malar? yürütülmü?tür. Bu çal??malar genellikle kapsam geçerli?i (uzman görüş?leri ile), dil geçerli?i (çeviri süreçlerinin titizli?i ile) ve yap? geçerli?i analizlerini içerir.

Yap? geçerli?ini incelemek için s?kl?kla Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?lm??tır. Bu analizde, ölçe?in orijinal yap?s?n?n (muhtemelen tek veya çok faktörlü) Türkçe veri setinde ne kadar iyi temsil edildi?i test edilmi?tir. Çal??man?n bu analizler sonucunda ölçe?in Türk popülasyonunda **yap? geçerli?ine** sahip oldu?u varsay?lmaktad?r, aksi takdirde uyarlama çal??mas? ba?ar?l? say?lmazd?.

Güvenirlik

Uyarlama çal??mas?n?n bir di?er temel bile?eni de ölçe?in **güvenirlik** analizleridir. Güvenirlik, ölçüm arac?n?n tutarl? ve kararlı sonuçlar verme yetene?ini ifade eder. HAKDÖA için güvenilirlik genellikle iki temel yöntemle incelenmi?tir: iç tutarl?l?k ve test-tekrar test güvenilirli?i.

?ç tutarl?l?k, ölçek maddelerinin ayn? yap?y? ölçme derecesini belirler ve genellikle **Cronbach Alfa katsay?s?** ile rapor edilir. Yüksek bir Cronbach Alfa de?eri, ölçe?in maddelerinin birbiriyle tutarl? oldu?unu gösterir. Test-tekrar test güvenilirli?i ise, ayn? bireylere farklı zamanlarda uygulanan ölçümler aras?ndaki korelasyonu inceleyerek ölçe?in zamana kar?? kararlılı??n? ortaya koyar. Uyarlama tezi, HAKDÖA'n?n klinik ve ara?t?rma ortamlar?nda güvenle kullan?labilecek yeterli **iç tutarl?l?k** ve kararlılı??a sahip oldu?unu göstermi?tir.

Faktör Analizi

Kulak (2020) taraf?ndan yap?lan uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in faktör yap?s?n? belirlemek veya do?rulamak amac?yla faktör analizleri uygulanm??t?r. Orijinal ölçe?in faktör yap?s?n?n korunup korunmad???, uyarlama sürecinin ba?ar?s?n? gösteren temel bir bulgudur. Genellikle, öncelikle Ke?fedici Faktör Analizi (KFA) ile olas? faktör yap?s? incelenir, ard?ndan Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) ile orijinal yap?n?n Türkçe veri setine uygunlu?u test edilir.

E?er orijinal ölçek tek faktörlü bir yap?ya sahipse, uyarlama çal??mas?nda da 13 maddenin tek bir faktör alt?nda toplanmas? beklenir. Analiz sonuçlar?, ölçe?in **klinisyen deste?i** kavram?n? tek bir genel boyut alt?nda ölçtü?ünü ve bu yap?n?n Türk örnekleminde de geçerli oldu?unu destekleyen yeterli uyum indeksleri sunmu?tur.

Araç Bilgileri

Test Type: Uyarlama Ölçe?i (Adaptation of Clinician Support for Patient Activation Measure - CSPAM)

Format: Likert Tipi Derecelendirme (Spesifik derecelendirme bilgisi kaynakta yer almamaktad?r, ancak orijinal ölçek tipik olarak 4 veya 5 noktal? Likert format?n? kullan?r.)

Language Available: Türkçe (Türkçe uyarlama mevcuttur).

Population Group: Yeti?kin Hastalar (Klinisyen deste?ini alg?layan hastalar).

Age Group: Yeti?kin Popölasyon.

Population Details: Marmara Üniversitesi'nde yap?lan t?pta uzmanl?k tezi kapsam?nda ilgili kliniklerden toplanan örneklem.

Test Methodology: Öz Bildirim Ölçe?i (Hastalar?n klinisyen deste?ine dair alg?lar?n? raporlamalar? esas?na dayan?r).

Anahtar Kelimeler

Hasta Aktivli?i, Klinisyen Davran??lar?, Sa?l?k Okuryazarl???, T?pta Uzmanl?k Tezi, Marmara Üniversitesi, Psikometri, Ölçme Arac?, **13 madde**.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: ercan.kulak@marmara.edu.tr

Correspondence Address: Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye (Uyarlama tezi ba?lam?nda).

İzinler, Ücret ve Test Y?I?

Bu araç, 2020 y?I?nda Ercan Kulak taraf?ndan t?pta uzmanlık tezi kapsam?nda Türkçeye uyarlanm??t?r. Akademik kullan?m için izinler ve ücret bilgisi, sorumlu yazar (Ercan Kulak) veya Marmara Üniversitesi ile ileti?ime geçilerek öğrenilmelidir.

Ölçe?in orijinal PDF belgesi a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir:

[hasta-aktivlik-duzeyinde-klinisyen-destegi-olcum-araci-toad.pdf](#)

Kaynakça

Kulak, E. (2020). *Hasta Aktivlik Düzeyinde Klinisyen Deste?i Ölçüm Arac?n?n (clinician support for patient activation measure) Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması*. Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Hasta Aktivlik Düzeyinde Klinisyen Deste?i Ölçüm Arac?n?n Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek, toplam 13 maddeden oluşmaktadır. Ölçe?in maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam??t?r.